

Obowiązki notariusza wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz przepisów Unii Europejskiej, raportowanie transakcji do GIIF i Szefa KAS.

Małgorzata Kempieńska-Rusek

Listopad 2024

Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu i jej nowelizacje

Od dnia 31 października 2021 roku obowiązuje w całości ustawa z dnia 30 marca 2021 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz niektórych innych ustaw (ogłoszona w Dz. U. z 2021 r. poz 815 w dniu 30 kwietnia 2021r.). Główne zmiany:

1) Rozszerzono zakres podmiotowy **Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych** (CRBRz) oraz zmieniono i rozszerzono obowiązki IO w zakresie korzystania z niego – dodatkowe obowiązki IO: **art. 61a** – odnotowywanie rozbieżności, **art. 37 ust.2** osoby zajmujące wyższe stanowisko kierownicze jako BrZ – dodatkowa weryfikacja i utrudnienia; **Art. 37 ust. 3** – weryfikacja danych w CRBR;

Art. 39 ust. 1a - IO **uzyskują** potwierdzenie rejestracji lub odpis z **CRBR** lub **rejestru prowadzonego we właściwym państwie członkowskim** dla podmiotów wymienionych w art. 58 lub podlegających wpisowi do rejestru prowadzonego we właściwym państwie członkowskim.

2) Zmodyfikowano definicje ustawowe: beneficjenta rzeczywistego (wprowadzono pojęcie trustu), osoby pełniącej eksponowane stanowiska polityczne (PEP), ogłoszono wykaz krajowych stanowisk i funkcji publicznych PEP;

3) Zmodyfikowano i doprecyzowano stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, w szczególności **wzmoczonych środków bezpieczeństwa finansowego – art. 43 – państwa trzecie wysokiego ryzyka, art. 44 i 44a – wzmożone środki**

Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2022 poz. 2180) – zmiana zakresu raportowanie transakcji (odbiorcą danych przesyłanych systemem teleinformatycznym jest także **KAS**)

Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz. U. 2023 poz. 326) – **Fundacja rodzinna jako trust, zmiana definicji beneficjenta rzeczywistego.**

Raportowanie transakcji do KAS

Ustawa z dnia 7 października 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2022 poz. 2180)

[Art. 84a](#) ustawy zmienianej w art. 6 **stosuje się do informacji**, o których mowa w tym przepisie, obejmujących akty notarialne, akty poświadczenia dziedziczenia i europejskie poświadczenia spadkowe odpowiednio sporządzone albo zarejestrowane **po dniu 28 lutego 2023 r.**

Zmiana w ustawie Ordynacja podatkowa: dodanie **art. 84a** – przesyłanie do Szefa KAS informacji o:

1) sporządzonym akcie notarialnym obejmującym:

- a) czynności cywilnoprawne, o których mowa w ustawie z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych,
- b) czynności prawne, o których mowa w ustawie z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn,
- c) oświadczenie, o którym mowa w art. 43 ust. 10 pkt 2 lit. b ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług,
- d) inne zdarzenia mogące spowodować powstanie zobowiązania podatkowego niewymienione w lit. a–c;

2) zarejestrowanym akcie poświadczenia dziedziczenia;

3) zarejestrowanym europejskim poświadczeniu spadkowym.

2. Informacje są przekazywane:

1) **według wzoru** informacji udostępnionego na podstawie art. 78 ust. 2 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu;

2) **za pomocą środków komunikacji elektronicznej** przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego służącego przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, przy czym przepis art. 77 ustawy AML/CFT przepisy wydane na podstawie art. 78 ust. 3 tej ustawy stosuje się odpowiednio;

3) w terminie **7 dni** od dnia ich odpowiednio sporządzenia lub zarejestrowania, przy czym do biegu tego terminu **nie wlicza się dni**, w których wystąpiła **awaria** sytemu teleinformatycznego służącego przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

§ 3, W terminie określonym w § 2 pkt 3 **notariusz umieszcza w Centralnym Repozytorium Elektronicznych Wypisów Aktów Notarialnych elektroniczny wypis** odpowiednio aktu notarialnego, o którym mowa w § 1 pkt 1, zarejestrowanego aktu poświadczenia dziedziczenia i zarejestrowanego europejskiego poświadczenia spadkowego, w formacie umożliwiającym elektroniczne przeszukiwanie ich treści.

Zmiana ustaw: z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych oraz ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn od **dnia 1 marca 2022 r.**

Raportowanie transakcji Szefa KAS – APD i EPS

Akt poświadczenia dziedziczenia oraz europejskie poświadczenie spadkowe

Schemat raportowania transakcji: akt poświadczenia dziedziczenia oraz europejskie poświadczenie spadkowe:

dwa możliwe tytuły transakcji:

S06 spadek

S09 zapis windykacyjny.

W przypadku, gdy akt poświadczenia dziedziczenia oraz europejskie poświadczenie spadkowe obejmuje oba tytuły, należy czynność zaraportować jako dwie transakcje: spadek oraz zapis windykacyjny, tworząc dwie karty transakcji.

W tych typach transakcji jako kolejne elementy transakcji wskazujemy:

przedmiot: przedmiot nieokreślony,

Uwaga ze strony systemu SI*GIIF:

W przypadku aktu poświadczenia dziedziczenia: w pozycji typ przedmiotu należy wybrać "przedmiot nieokreślony", natomiast w pozycji "Państwo" należy wybrać kraj miejsca zgonu osoby, której dotyczy akt.

podmioty: odpowiednio spadkodawca oraz spadkobierca lub zapisobierca windykacyjny.

Uzupełniając dane spadkodawcy jako adres można wskazać ostatni adres zamieszkania lub uzupełnić pole adresu wpisem „brakdanych”, przy czym należy pamiętać, że adres strony transakcji (a za taką uznawany jest spadkodawca) jest polem fakultatywnym.

Uzupełniając dane dokumentu tożsamości, można jako dokument tożsamości wskazać „inne” a w polu seria i numer wpisać identyfikator aktu zgonu spadkodawcy, gdyż podczas sporządzania APD lub EPS dokument tożsamości zmarłego jest już dokumentem nieważnym.

Z uwagi na brzmienie art. 2 ust. 1 pkt 13 ustawy AML, APD lub EPS podlega zaraportowaniu tylko do Szefa KAS.

Raportowanie transakcji do GIIF i Szefa KAS

Lista transakcji – aktów notarialnych, podlegających raportowaniu do GIIF i Szefa KAS

A01 sprzedaż nieruchomości
A02 zamiana nieruchomości
A03 darowizna nieruchomości
A04 sprzedaż ruchomości
A05 zamiana ruchomości
A06 darowizna ruchomości
A07 inne przeniesienie własności wartości majątkowej
B01 dział spadku
B02 zniesienie współwłasności
B03 umowa dożywocia
B04 umowa renty w zamian za przeniesienie własności nieruchomości
B05 umowa o podział majątku wspólnego
C01 przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu
C02 przeniesienie prawa użytkowania wieczystego
C03 przeniesienie ekspektatywy odrębnej własności lokalu
D01 wniesienie wkładu niepieniężnego po założeniu spółki
E01 zawarcie umowy dokumentującej wniesienie wkładów do spółki
E02 zawarcie umowy dokumentującej podwyższenie wkładów do spółki
E03 wniesienie kapitału zakładowego
E04 podwyższenie kapitału zakładowego
F01 przekształcenie spółek
F02 połączenie spółek
G01 zbycie przedsiębiorstwa,
H01 zbycie udziałów w spółce.

Jeśli transakcja jest transakcją ponadprogową (wartość ponad 15.000 EUR – art. 72 ust. 4 ustawy AML/CFT, podlega raportowaniu do GIIF – stosujemy typy transakcji objęte symbolami A01-H01.

Lista transakcji podlegających raportowaniu do Szefa KAS

S01	polecenie darczyńcy	S36	umowa używania
S04	nieodpłatne użytkowanie	S40	zmiana umowy spółki - dopłaty
S06	spadek	S41	zmiana umowy spółki - pożyczka udzielona spółce przez wspólnika lub akcjonariusza
S07	zapis zwykły	S42	zmiana umowy spółki - przeniesienie na terytorium RP ośrodka zarządzania lub siedziby spółki
S08	dalszy zapis	S43	najem zwykły
S09	zapis windykacyjny	S44	najem okazjonalny
S10	polecenie testamentowe	S45	przysądzenie nieruchomości
S11	zachowek	S46	cesja wierzytelności
S12	zasiedzenie	S47	nabycie jednostek uczestnictwa FI na podstawie dyspozycji na wypadek śmierci
S13	nieodpłatna służebność	S48	nabycie jednostek uczestnictwa FI tytułem nabycia spadku
S14	nabycie praw do wkładu oszczędnościowego na podstawie dyspozycji wkładem na wypadek śmierci	S49	nieodpłatna służebność osobista
S15	odrzućcie spadku	S50	nieodpłatna służebność przesyłu
S17	umowa przedwstępna/zobowiązująca	S51	odpłatna służebność gruntowa
S18	ustanowienie hipoteki	S52	odpłatna służebność osobista
S19	zmiana umowy spółki - inne	S53	odpłatna służebność przesyłu
S20	dzierżawa	S54	umowa podziału majątku wspólnego
S21	informacja z ewidencji pojazdów	S55	umowa użyczenia
S22	pożyczka	S56	informacja z banku o wypłaconych kwotach po zmarłym
S23	odpłatne użytkowanie	S57	informacja pracodawcy o wypłaconych kwotach po zmarłym
S25	umowa depozytu nieprawidłowego	S58	nieodpłatna służebność gruntowa
S26	umowa warunkowa	S59	umowa przeniesienia własności lokalu / przeniesienia praw
S27	umowa deweloperska	S60	umowa przeniesienia własności za zwolnienie z długu
S29	czynność związana z zarządem sukcesyjnym	S61	odpłatna renta
S33	przekazanie informacji		

Podstawa raportowaniem do Szefa KAS transakcji

Z dniem 1.3.2023 r. zostały uchylone:

- 1) art. 10 ust. 3a pkt 3 ustawy z 9.9.2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 295 ze zm.; dalej jako: PodCzynnCywPrU) – na podstawie którego notariusze przesyłali do właściwego urzędu skarbowego w formie papierowej albo w formie elektronicznej informację zawierającą treść aktów notarialnych lub dane z tych aktów dotyczące czynności, co do których byli płatnikami PCC;
- 2) art. 18 ust. 2 pkt 4 ustawy z 28.7.1983 r. o podatku od spadków i darowizn (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 596 ze zm.; dalej jako: PodSpDarU), na podstawie którego notariusze przesyłali do właściwego urzędu skarbowego w formie papierowej albo w formie elektronicznej informację zawierającą treść aktów notarialnych lub dane z tych aktów dotyczące czynności, co do których byli płatnikami SD, tj.:
 - a) darowizny,
 - b) umowy nieodpłatnego zniesienia współwłasności lub ugody w tym przedmiocie,
 - c) umowy nieodpłatnego ustanowienia służebności,
 - d) umowy nieodpłatnego ustanowienia użytkowania.

Raportowaniu podlegają czynności wskazane w art. 84a Ordynacji Podatkowej

Wątpliwości związane z raportowaniem do Szefa KAS poszczególnych typów transakcji

S17 umowa przedwstępna/zobowiązująca;

Umowy przedwstępne nie powodują powstania ani obowiązku podatkowego ani zobowiązania podatkowego wyjątek: płatność części ceny brutto przy zawarciu umowy (obowiązek wystawienia faktury VAT)

S26 umowa warunkowa – art. 3 ust. 2 ustawy o PCC

S27 umowa deweloperska - brak raportowania do Szefa Kas

Pozycja S54 – umowa podziału majątku wspólnego” a pozycja „B05 – umowa o podział majątku wspólnego” - transakcja podlega raportowaniu do GIIF, typ transakcji: B05.

S16 umowa majątkowa małżeńska - usunięta z listy typów transakcji, jako niepodlegająca raportowaniu do Szefa KAS, co zostało potwierdzone w Komunikacie z 15.3.2024 r. w sprawie wycofania wartości słownikowej S16 – umowa majątkowa małżeńska (<https://www.gov.pl/web/kas/komunikat-z-15032024-r-w-sprawie-wycofania-wartosci-sloownikowej-s16---umowa-majatkowa-malzenska>, dostęp: 20.10.2024 r.)

S43 najem zwykły oraz **S44 najem okazjonalny** - brak obowiązku raportowania do Szefa KAS oświadczeń o ustanowieniu tytułów egzekucyjnych.

S22 umowy pożyczki – zgłaszana do Szefa KAS, nie zgłaszana do GIIF (brak raportowania przepływów środków pieniężnych)

Służebności: S49 nieodpłatna służebność osobista; S50 nieodpłatna służebność przesyłu; S51 odpłatna służebność gruntowa; S52 odpłatna służebność osobista; S53 odpłatna służebność przesyłu; S58nieodpłatna służebność gruntowa.

Rozrządzienia testamentowe: S07, S08, S10, S11.

S06 spadek oraz **S09 zapis windykacyjny** - tytuły do opisu aktów poświadczenia dziedziczenia oraz europejskich poświadczeń spadkowych

zmiana umowy spółki: S40 dopłaty; S41 pożyczka udzielona spółce przez wspólnika lub akcjonariusza; S42 przeniesienie na terytorium RP ośrodka zarządzania lub siedziby spółki.

Raportowanie transakcji do GIIF i Szefa KAS

Główne problemy związane z tworzeniem karty transakcji

1. Dane transakcji Nr Repertorium A (niepowtarzalny) – kilka czynności w jednym akcie notarialnym

2. Odpłatność

3. Dane podmiotów – art. 36 ustawy AML

Fakultatywność adresu, identyfikatory: PESEL, NIP, KRS oraz ich brak.

4. Przedmioty

Rodzaje (grunty, budynki, budowle, nieruchomości zabudowane)

Udziały w przedmiocie (zbywane / nabywane)

5. Cena transakcji i poszczególnych przedmiotów

6. Terminowość – 7 dni oraz pobieranie UPO – problem z transakcjami przesyłanymi pakietowo

7. Rubryka UWAGI

8. Brak odrębnej ścieżki dedykowanej tylko GIIF

Notariusz jako instytucja obowiązana

Notariusz pozostaje instytucją obowiązaną (IO); częściowo zostały zmodyfikowane obowiązki notariusza jako IO; obecnie są to:

1) Art. 72 Ustawy obowiązek **raportowania** do GIIF informacji o aktach notarialnych będących transakcjami, wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 13 Ustawy, **brak odwołania do art. 2 ust. 1 pkt 13 a**;

2) Dokonywanie **bieżącej analizy** transakcji przy zastosowaniu matrycy ryzyka, w celu rozpoznania poziomu ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz właściwego zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego, gromadzenie danych (o kliencie, BRz) i dokumentowanie dokonanych czynności, także przy użyciu systemów informatycznych;

3) Dokonywanie **zawiadomień**:

do GIIF: art. 74- zawiadamianie o okolicznościach, które mogą **wskazywać** na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, **art. 86-** **wstrzymywanie transakcji** w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, iż określone wartości majątkowe, przyjęte do depozytu notarialnego mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowania terroryzmu, **art. 90 ust. 1-** zawiadomienie o dokonanej transakcji;

do prokuratora: art. 89 ust. 1- zawiadamianie, iż określone wartości majątkowe, przyjęte do depozytu notarialnego mogą mieć związek z innym przestępstwem, **i art. 90 ust. 2** - zawiadamianie o dokonanej transakcji;

4) Przekazywanie do GIIF informacji **w zakresie innych czynności**, niż wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 13 Ustawy (**art. 76 ust. 2** Ustawy) - **brak odniesienia do art. art. 2 ust. 1 pkt 13 a**.

Stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego

Podstawowy obowiązek notariusza jako IO to bieżąca analiza każdej transakcji, by ustalić poziom ryzyka i zastosować adekwatne środki bezpieczeństwa finansowego (BF). **Wzmoczone środki BF** – określone w art. 43-46 znowelizowanej Ustawy.

Art. 43 ust. 2 pkt 10):

- a) państwo trzecie wysokiego ryzyka - Lista państw ustalona przez Komisję Europejską w oparciu o wykaz stworzony przez FATF (Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy),
- b) Państwo określane przez wiarygodne źródła jako państwo o wysokim poziomie korupcji, działalności przestępczej lub wspierające terroryzm,
- c) państwo, w stosunku do którego **ONZ lub UE** podjęły decyzję o nałożeniu sankcji lub szczególnych środków ograniczających.

Pkt a) - Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2016/1675 z dnia 14 lipca 2016 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 przez wskazanie państw trzecich wysokiego ryzyka mających strategiczne braki, z późniejszymi zmianami: **Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna (KRLD)**.

Pkt c) - **listy sankcyjne** przygotowywane przez ONZ (obecnie są to osoby i podmioty mające związek z ISIL i Al-Kaidą oraz Talibami); listy publikowane na stronie GIIIF, a także Rozporządzenia EU (**obowiązujące bezpośrednio**).

FATF – szare listy, czarne listy

<https://www.fatf-gafi.org/en/countries/black-and-grey-lists.html>

Art. 44 – wzmoczone środki BF - uzyskiwanie dodatkowych informacji o kliencie i BRz, zamierzonym charakterze stosunków gospodarczych, uzyskiwanie informacji o źródle pochodzenia wartości majątkowych w ramach transakcji, informacje o przyczynach i okolicznościach transakcji.

Dodano Art. 44a, wskazujący **działania ograniczające ryzyko** w przypadku transakcji związanej z państwem trzecim wysokiego ryzyka – obowiązek zastosowania co najmniej jednego: dodatkowe czynności w ramach wzmoczonych środków, zintensyfikowanie obowiązków raportowania transakcji, ograniczenia transakcji.

Osoby pełniące eksponowane stanowiska polityczne - PEP

Definicja PEP – art. 2 ust. 2 pkt 11, w szczególności:

Lit. g) członkowie organów administracyjnych, zarządczych lub nadzorczych przedsiębiorstw państwowych, spółek z udziałem Skarbu Państwa, w których ponad połowa akcji albo udziałów należy do Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych

lit. j) - inne osoby zajmujące stanowiska publiczne lub pełniące funkcje publiczne w organach państwa lub centralnych organach administracji rządowej;

Lista PEP krajowa – Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 27 lipca 2021 r. w sprawie wykazu krajowych stanowisk i funkcji publicznych będących eksponowanymi stanowiskami politycznymi (Dz. U. z 2021 poz. 1381) – weszło w życie 31.10.2021 r.,

Pkt 27-28: prezes zarządu lub członek Zarządu spółki z udziałem Skarbu Państwa, w której ponad połowa akcji albo udziałów należy do Skarbu Państwa lub innych państwowych osób prawnych;

pkt 42-45: wójt, burmistrz, prezydent miasta; zastępca wójta, burmistrza i prezydenta miasta; starosta; inny niż starosta członek zarządu powiatu.

Ustalenie, iż ww osoby są klientem lub BRz powoduje podwyższenie poziomu ryzyka – stosujemy **wzmoczone środki BF (przejście poziomu ryzyka niskiego do wysokiego)**.

Wskazanie mechanizmów kontrolnych w ustawach dotyczących JST – ustawa o samorządzie gminnym, ustawa o samorządzie powiatowym.

Mienie Skarbu Państwa – ustawa o gospodarce nieruchomościami, ustawa o Krajowym Zasobie Nieruchomości, ustawy szczególne.

Lista międzynarodowych funkcji i stanowisk PEP - dokument „Znaczące funkcje publiczne na poziomie krajowym, na poziomie organizacji międzynarodowych oraz na poziomie instytucji i organów Unii Europejskiej” opublikowany dnia 10 listopada 2023 r. w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (C/2023/724)

Obowiązki związane z ustalaniem beneficjenta rzeczywistego cz. 1

Podstawowe środki bezpieczeństwa finansowego dla notariuszy to identyfikacja i weryfikacja klienta oraz identyfikacja i w uzasadnionych przypadkach weryfikacja beneficjenta rzeczywistego (BRz), także przy użyciu Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (CRBR).

Art. 60a – dodano obowiązek BRz dostarczenia danych niezbędnych do zgłoszenia do CRBR.

Art. 61a – dodano obowiązki IO: **odnotowywania rozbieżności** między danymi w CRBR a danymi ustalonymi przez IO oraz podejmowania czynności w celu **wyjaśnienia przyczyn rozbieżności**; **przesyłania zweryfikowanej informacji** o rozbieżnościach wraz z uzasadnieniem i dokumentacją dotyczącą odnotowanych rozbieżności. **Wykonywanie ww obowiązku jest przedmiotem kontroli GIIF.**

Komunikat GIIF nr 37 - <https://www.gov.pl/web/finanse/komunikat-nr-37-w-sprawie-zasad-odnotowywania-rozbieznosci-miedzy-informacjami-zgromadzonymi-w-crbr-a-ustalonymi-przez-instytucje-obowiazana-informacjami-o-beneficjencie-rzeczywistym-klienta>

Art. 60– **terminy** do zgłaszania podmiotów do CRBR (ust. 1) oraz zmian danych do CRBR (ust. 1a i 1b)

Obowiązki związane z ustalaniem beneficjenta rzeczywistego cz.2

Art. 37 ust. 2 – w przypadku ustalenia BRz **jako osoby zajmującej wyższe stanowisko kierownicze** (art. 2 ust. 2 pkt 1 lit a tiret 5) IO dokumentują: 1) wszystkie utrudnienia powodujące brak możliwości ustalenia lub wątpliwości co do tożsamości osób fizycznych określonych w art. 2 ust. 2 pkt 1 lit. a tiret 1-4 oraz 2) wszystkie utrudnienia związane z uzasadnionymi czynnościami podejmowanymi w celu weryfikacji tożsamości beneficjenta rzeczywistego.

Komunikat GIIF nr 38 <https://www.gov.pl/web/finanse/komunikat-nr-38-w-sprawie-braku-mozliwosci-ustalenia-lub-watpliwosci-co-do-tozsamosci-osob-fizycznych-okreslonych-w-art-2-ust-2-pkt-1-lit-a-tiret-pierwszymczwartym-ustawy-aml>

Art. 37 ust. 3 – IO **nie polegają wyłącznie** na informacjach pochodzących z CRBRz lub rejestru, o którym mowa w art. 30 lub art. 31 dyrektywy 2015/849, prowadzonego we właściwym państwie członkowskim (uzyskiwanie danych z ww rejestrów nieodpłatne lub płatne).

Art. 39 ust. 1a - IO **uzyskują** potwierdzenie rejestracji lub odpis z **CRBR** lub **rejestru prowadzonego we właściwym państwie członkowskim** dla podmiotów wymienionych w art. 58 lub podlegających wpisowi do rejestru prowadzonego we właściwym państwie członkowskim. **Na żądanie IO** stosującej wobec nich środki bezpieczeństwa finansowego, podmioty te **udostępniają informacje lub dokumenty** pozwalające na identyfikację tożsamości ich BRz.

Ochrona danych osobowych, tajemnica notarialna, przekazywanie danych

Art. 66. Ustawy AML - Do przetwarzania danych osobowych zgromadzonych w Rejestrze (CRBR) **nie stosuje** się przepisów art. 15 ust. 1 lit. c rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych).

Art. 18 § 4 Ustawy **Prawo o Notariacie** - Obowiązek zachowania tajemnicy (notarialnej) **nie dotyczy** informacji:

- 1) **udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu,**
- 2) przekazywanych na podstawie przepisów rozdziału 11a działu III ustawy Ordynacja podatkowa (art. 27-119 – zobowiązania podatkowe)
- 3) udostępnianych na podstawie art. 300.³⁵ ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 505, z późn. zm.) – w zakresie określonym tymi przepisami – jawność rejestru akcjonariuszy PSA dla spółki i każdego akcjonariusza.

Art. 76 ust. 1 i 2 Ustawy AML

1. Na żądanie Generalnego Inspektora instytucja obowiązana niezwłocznie **przekazuje lub udostępnia posiadane informacje lub dokumenty**, niezbędne do realizacji zadań Generalnego Inspektora określonych w ustawie, w tym dotyczące:

- 1) klientów;
- 2) przeprowadzonych transakcji, w zakresie danych określonych w art. 72 ust. 6;
- 3) rodzaju i wielkości wartości majątkowych oraz miejsca ich przechowywania;
- 4) stosowania środka bezpieczeństwa finansowego, o którym mowa w art. 34 ust. 1 pkt 4;
- 5) adresów IP, z których następowało połączenie z systemem teleinformatycznym instytucji obowiązanej, oraz czasów połączeń z tym systemem.

2. **Instytucja obowiązana, o której mowa w art. 2 ust. 1 pkt 13 (notariusze), na żądanie Generalnego Inspektora przekazuje również informacje i dokumenty w zakresie innych czynności notarialnych niż wymienione w tym przepisie.**

Kontrole instytucji obowiązanych

Notariusze jako instytucje obowiązane podlegają **kontrolom** wykonywanym przez następujące podmioty:

- a) **Minister Sprawiedliwości** osobiście lub za pośrednictwem **Prezesów Sądów Apelacyjnych** – art. 42 PrNot oraz art. 130 ust. 2 pkt 1 lit d) Ustawy AML
- b) **Organy samorządu notarialnego** – Rada Izby Notarialnej (art. 44 PrNot)
- c) Generalny Inspektor (**GIIF**) art. 130 ust. 1 Ustawy AML poprzez swoich pracowników (kontrolerów)

Kontrole: planowe i doraźne.

Kontroli podlega prawidłowość realizacji wszystkich obowiązków wynikających z Ustawy; wykonywanie ww obowiązków powinno być **udokumentowane**. Zakres kontroli – polecenie kontroli.

Kontrolerzy podlegają **regulaminowi kontroli** publikowanym na stronach GIIF.

Wyniki kontroli dokumentowane są w protokołach pokontrolnych, co do których IO przysługuje prawo wniesienia uwag i zastrzeżeń.

Art. 150 Ustawy AML– **katalog kar administracyjnych**, m.in.: kara pieniężna, publikacja informacji o instytucji obowiązanej oraz zakresie naruszenia przepisów ustawy przez tę instytucję w BIP; nakaz zaprzestania podejmowania przez instytucję obowiązaną określonych czynności; cofnięcie koncesji lub zezwolenia albo wykreślenie z rejestru działalności regulowanej.

Postępowania prowadzone wobec instytucje obowiązane w wyniku przeprowadzonych kontroli:

- **administracyjne** (decyzja adm. o nałożeniu kar określonych w art. 150 Ustawy)
- **Karne**, wszczynane w wyniku zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.

Zakres kontroli notariuszy

Przedmiot kontroli:

1. potwierdzenie, iż notariusz posiada wszystkie **dokumenty wymagane przez Ustawę**,
 - a) **wewnętrzną procedurę** instytucji obowiązanej, o której mowa w art. 50 Ustawy,
 - b) **wewnętrzną procedurę anonimowego zgłaszania** naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, o której mowa w art. 53 Ustawę,
 - c) **ocenę ryzyka** prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu instytucji obowiązanej, o której mowa w art. 27 Ustawy i jej aktualizacje;
2. **wskazanie osób**, wykonujących obowiązki z zakresu przeciwdziałania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu – **zawsze notariusz**;
3. dokumenty potwierdzające **realizację obowiązku szkoleniowego przez pracowników i inne osoby**, wykonujące w kancelarii obowiązki z zakresu przeciwdziałania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu;
4. **wyniki bieżących analiz transakcji okazjonalnych**;
5. **potwierdzenia terminowego przesyłania do GIIF informacji** o dokonanych transakcjach;
6. dokumenty potwierdzające **stosowanie wobec klientów środków bezpieczeństwa finansowego**, w szczególności dokumenty potwierdzające dokonywanie identyfikacji i weryfikacji osób prawnych oraz dokumenty potwierdzające ustalanie beneficjentów rzeczywistych klientów; PEP jako klient lub beneficjent rzeczywisty klienta
7. uzyskanie informacji, czy notariusz odnotował **rozbieżności pomiędzy informacjami ujawnionymi w CRBR a informacjami ustalonymi przez notariusza**, oraz czy były podejmowane czynności w celu wyjaśnienia przyczyn rozbieżności oraz czy dokonywano zgłoszeń ustalonych rozbieżności;
9. uzyskanie informacji, czy notariusz realizował **obowiązki wynikające z art. 117–119 Ustawy, szczególne środki ograniczające**;
10. uzyskanie informacji, w jaki sposób notariusz sprawdzał, czy klient lub beneficjent rzeczywisty klienta nie znajduje się na **listach sankcyjnych**, o których mowa na gruncie Ustawy lub listach sankcyjnych, z związku z wojną w Ukrainie,
11. uzyskanie informacji, czy notariusz dokonywał **zawiadomień i informacji do GIIF** na podstawie art. 74, 86 ust. 1, art. 89 ust. 1, art. 90 ust. 1 Ustawy;
12. uzyskanie informacji, czy **notariusz przekazywał na żądanie GIIF dokumenty i informacje, zgodnie z art. 28 i 76 ust. 2 Ustawy**.

Sankcje międzynarodowe

1. Nakładane przez Radę Bezpieczeństwa ONZ na podstawie Rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych (w razie stwierdzenia przez RB zagrożenia pokoju, naruszenia pokoju lub aktu agresji może ona uchylać rezolucje lub podejmować decyzje o przyjęciu środków nie pociągających za sobą użycia siły zbrojnej (sankcje)).

2. Unia Europejska wprowadza środki ograniczające (sankcje) wobec państw, organizacji, osób prawnych lub osób fizycznych w ramach Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (WPZiB). Podstawa prawna: art. 29 Traktatu o Unii Europejskiej oraz art. 215 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej; wprowadzane są w drodze decyzji i rozporządzeń Rady UE.

Unia Europejska implementuje sankcje nałożone przez Radę Bezpieczeństwa ONZ oraz nakłada własne środki ograniczające.

Rodzaje sankcji:

- sankcje finansowe (zamrożenie funduszy, zakaz udostępniania funduszy);
- sankcje gospodarcze (ograniczenia w imporcie lub eksporcie określonych towarów i usług);
- sankcje dotyczące ruchu osobowego (zakaz wjazdu na określone terytorium);
- sankcje dyplomatyczne (zerwanie stosunków dyplomatycznych).

Sankcje międzynarodowe w Polsce – kompetencje.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych – wdrażanie i koordynowanie;

Szef Krajowej Administracji Skarbowej – wykonywanie i nadzór nad wykonywaniem **sankcji finansowych**;

Generalny Inspektor Informacji Finansowej - wykonywanie i nadzór nad wykonywaniem **sankcji dot. prania pieniędzy i finansowania terroryzmu**;

Minister Rozwoju i Technologii – wykonywanie i nadzór nad wykonywaniem sankcji gospodarczych;

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji i Szef Urzędu do Spraw Cudzoziemców – wykonywanie i nadzór nad wykonywaniem sankcji osobowych.

Sankcje finansowe związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu

Art. 43 ust. 2 pkt 10 lit. c ustawy AML: ustalenie powiązania (lub braku) transakcji z państwem, w stosunku do którego OZN lub UE podjęły decyzję o nałożeniu sankcji lub szczególnych środków ograniczających.

Art. 117 ust. 1 i 2 ustawy AML: stosowanie szczególnych środków ograniczających polegających na **zamrożeniu** wartości majątkowych lub ich **nieudostępnianiu**.

1. Listy ogłaszane lub prowadzone przez GIIF

Zgodnie z art. 118 TerroryzmU instytucje obowiązane stosują szczególne środki ograniczające wobec osób i podmiotów wskazanych na:

1) art. 118 Ustawy AML: listy ogłaszane przez GIIF na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ;

a) rezolucja nr 1267(1999) z 15.10.1999 r., na podstawie której Komitet do spraw Sankcji wobec ISIL (Da'esh) i Al-Kaidy prowadzi listę osób i podmiotów mających związek z ISIL (Da'esh) i Al Kaidą (ISIL (Da'esh) & Al-Qaida Sanctions List);

b) rezolucja nr 1373(2001) z 28.09.2001 r. określająca strategię walki z terroryzmem, w szczególności z jego finansowaniem, pozostawiająca państwu identyfikację osób i podmiotów, mogących mieć związek z działalnością terrorystyczną, do których zastosowane powinny być środki ograniczające;

c) rezolucja nr 1988(2011) z 17.6.2011 r., na podstawie której Komitet do spraw Sankcji wobec Talibów (tzw. Komitet 1988) prowadzi listę osób, grup, przedsięwzięć i podmiotów mających związek z Talibami (1988 Sanctions List).

<https://www.gov.pl/web/finanse/sankcje-ue4>

2) liście prowadzonej przez GIIF, (art. 120 ust. 1 Ustawy AML),

<https://www.gov.pl/web/finanse/lista-osob-i-podmiotow-wobec-ktorych-stosuje-sie-szczegolne-srodki-ograniczajace-na-podstawie-art-118-ustawy-z-dnia-1-marca-2018-r-o-przeciwdzialaniu-praniu-pieniedzy-i-finansowaniu-terroryzmu>

2. Listy sankcyjne obowiązujące bezpośrednio w państwach członkowskich Unii Europejskiej (wdrażają Rezolucje RB ONZ)

1) rozporządzenie Rady (WE) Nr 881/2002 z 27.5.2002 r. wprowadzające niektóre szczególne środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom związanym z organizacjami ISIL (Daisz) i Al-Kaida (Dz.Urz. UE L Nr 139, s. 9 ze zm.). Implementuje reżim sankcji wobec ISIL (Da'esh) i Al-Kaidy – rezolucja Rady Bezpieczeństwa 1267(1999);

2) rozporządzenie Rady (WE) Nr 753/2011 z 1.8.2011 r. w sprawie środków ograniczających skierowanych przeciwko niektórym osobom, grupom, przedsiębiorstwom i podmiotom w związku z sytuacją w Afganistanie (Dz.Urz. UE L Nr 199, s. 1 ze4 zm.). Implementuje reżim sankcji przeciwko Talibom w Afganistanie – rezolucja Rady Bezpieczeństwa 1988(2011);

3) rozporządzenie Rady (WE) Nr 2580/2001 z 27.12.2001 r. w sprawie szczególnych środków restrykcyjnych skierowanych przeciwko niektórym osobom i podmiotom mających na celu zwalczanie terroryzmu (Dz.Urz. UE L Nr 344, s. 70 ze zm.). Wprowadza środki ograniczające skierowane przeciwko niektórym osobom i podmiotom zidentyfikowanym na poziomie UE jako te, przeciwko którym należy stosować szczególne środki ograniczające w związku z podejrzeniem ich zaangażowania w działalność terrorystyczną (poprzedzone Wspólnym Stanowiskiem 931/2001), Implementuje Rezolucję Rady Bezpieczeństwa 1373(2001).

<https://www.gov.pl/web/finanse/sankcje-ue3>

Dodatkowo **autonomiczne sankcje UE:** Rozporządzenie Rady (WE) nr **2016/1686** z dnia 20 września 2016 r. nakładające dodatkowe środki ograniczające przeciwko ISIL (Daisz) i Al-Kaidzie oraz osobom fizycznym i prawnym, podmiotom lub organom z nimi związanymi.

<https://www.sanctionsmap.eu/#/main>

Sankcje międzynarodowe i listy sankcyjne w związku z wojną w Ukrainie

1. Krajowa lista sankcyjna

Ustawa z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego (Dz.U. 2022.835)

Art. 1 ustawy – stosuje się środki określone w art. 2 ust. 1-3 rozporządzenia nr 765/2006 oraz w art. 2 i art. 9 rozporządzenia nr 269/2014 - **zamrożenie i nieudostępnianie wartości majątkowych**, ograniczenia w przemieszczaniu się, ograniczenia o charakterze gospodarczym.

<https://www.gov.pl/web/mswia/lista-osob-i-podmiotow-objetych-sankcjami>

2. Listy sankcyjne obowiązujące bezpośrednio w państwach członkowskich UE

1. Rozporządzenie Rady (WE) nr 765/2006 z dnia 18 maja 2006 r. dotyczące środków ograniczających w związku z sytuacją na Białorusi i udziałem Białorusi w agresji Rosji wobec Ukrainy

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02006R0765-20220720&qid=1664370276657>

2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 269/2014 w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0269-20220901>

3. Rozporządzenie Rady (WE) nr 833/2014 dotyczące środków ograniczających w związku z działaniami Rosji destabilizującymi sytuację na Ukrainie

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A02014R0833-20220722&qid=1664370616420>

De-risking:

FATF (Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (Financial Action Task Force, FATF) , podobnie Europejski Urząd Nadzoru Bankowego (European Banking Authority, EBA) i Narodowy Bank Polski

zjawisko polegające na zakończeniu lub ograniczeniu przez instytucje finansowe relacji biznesowych z klientami lub kategoriami klientów w celu uniknięcia ryzyka, a nie zarządzania nim, zgodnie z podejściem FATF opartym na ryzyku.

Komunikat GIIF nr 73: <https://www.gov.pl/web/finanse/komunikat-nr-73-w-sprawie-wykluczania-niektorych-kategorii-klientow-z-nawiazywania-stosunkow-gospodarczych-derisking-oraz-skarg-wnoszonych-do-generalnego-inspektora-informacji-finansowej-przez-klientow-instytucji-obowiazanych>

Czynności notarialne nie są doradztwem prawnym, pomocą techniczną ani finansową, o której mowa w powołanym wyżej rozporządzeniu 833/2014. Orzeczenie TSUE Jemerak C109/23 z dnia 5.09.2024

Sankcje w związku z wojną w Ukrainie

Ustawa z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. 2022.813)

Art. 143a ust. 1 – Obowiązek informacyjny: nakaz niezwłocznego dostarczenia Szefowi KAS wszelkich informacji, które ułatwiłyby przestrzeganie rozporządzenia 765/2006 i 269/2014 (np. informacje o zamrożonych wartościach majątkowych – także **depozyty notarialne**) - art. 5 ust. 1 lit. a rozporządzenia 765/2006, art. 8 ust. 1 lit. a rozporządzenia 269/2014

Art. 143c. Kontrolę przestrzegania środków ograniczających określonych w rozporządzeniu 765/2006, rozporządzeniu 269/2014, rozporządzeniu 833/2014 oraz w ustawie z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, w ramach sprawowanego nadzoru lub kontroli, sprawują także, na zasadach określonych w przepisach odrębnych:

1) **Generalny Inspektor Informacji Finansowej – w odniesieniu do instytucji obowiązanych**, o których mowa w ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Trust w Ustawie AML

Definicja trustu w Ustawie - Art. 2 ust. 2 pkt 24) - regulowany przepisami prawa obcego stosunek prawny wynikający ze zdarzenia prawnego, umowy lub porozumienia, w tym zespołu takich zdarzeń lub czynności prawnych, na podstawie którego dokonuje się przeniesienia własności lub posiadania wartości majątkowych na powiernika w celu sprawowania zarządu powierniczego oraz udostępniania tych wartości beneficjentom tego stosunku.

Rozszerzenie pojęcia **beneficjenta rzeczywistego** (Art. 2 ust. 2 pkt 1) lit b) poprzez wskazanie BRz trustów:

- założyciela,
- powiernika,
- nadzorcę, jeżeli został ustanowiony,
- beneficjenta
- w przypadku gdy osoby fizyczne czerpiące korzyści z danego trustu nie zostały jeszcze określone – grupę osób, w których głównym interesie powstał lub działa trust,
- inną osobę sprawującą kontrolę nad trustem, – inną osobę fizyczną posiadającą uprawnienia lub wykonującą obowiązki równoważne z określonymi w tiret pierwszym–piątym,

Rozdział 11a, Art. 129a i nast.: Utworzenie **rejestrów działalności na rzecz spółek lub trustów** (działalność regulowana) oraz jej zasady,

Działalność na rzecz spółek i trustów jest działalnością regulowaną i wymaga uzyskania wpisu do rejestru – dla podmiotów istniejących przed 31.10.2021 r. – do 30.04.2022 r.

Trust w CRBR:

Art. 58 pkt 6 - **Ujawnienie** BRz trustu w CRBR w przypadku: gdy powiernik lub osoba zajmująca równoważne stanowisko ma miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium RP; gdy ww. osoby nawiązują stosunki gospodarcze lub nabywają nieruchomość na terytorium RP w imieniu lub na rzecz trustu (7 dni od nabycia nieruchomości – Art. 60 ust. 1 pkt 2) oraz obowiązek aktualizacji danych - Art. 60 ust. 1b).

Zakres danych BRz trustu podlegających ujawnieniu w rejestrze – Art. 59 pkt 3).

Rozporządzenie Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej dnia 25 października 2021 r. w sprawie wyznaczenia organu Krajowej Administracji Skarbowej do wykonywania zadań organu właściwego do prowadzenia rejestru działalności na rzecz spółek lub trustów - **Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Katowicach.**

Fundacje rodzinne

Ustawa z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej, weszła w życie 22 maja 2023 roku.

Fundacja rodzinna jest osobą prawną utworzoną w celu gromadzenia mienia, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów. Fundator określa w statucie szczegółowy cel fundacji rodzinnej.

Organy Fundacji: 1) Fundator, 2) Zarząd, 3) Rada Nadzorcza, 4) Zgromadzenie Beneficjentów.

Beneficjentem może być:

- 1) osoba fizyczna,
- 2) organizacja pozarządowa, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, prowadząca działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy.

Beneficjent rzeczywisty trustu:

- założyciel, w tym fundator w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej (Dz. U. poz. 326),
- powiernik, w tym członek zarządu w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej,
- nadzorca, jeżeli został ustanowiony, w tym członek rady nadzorczej w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej,
- beneficjent, w tym beneficjent w rozumieniu ustawy z dnia 26 stycznia 2023 r. o fundacji rodzinnej lub - w przypadku gdy osoby fizyczne czerpiące korzyści z danego trustu nie zostały jeszcze określone - grupę osób, w których głównym interesie powstał lub działa trust,
- inna osoba sprawująca kontrolę nad trustem,
- inna osoba fizyczna o uprawnieniach lub obowiązkach równoważnych do określonych w tiret od pierwszego do piątego.

Nowe regulacje unijne AML

W dniu 31.5.2024 r. został przyjęty, a 19.6.2024 r. opublikowany tzw. pakiet regulacji AML, na który składają się:

1) **rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1620** z 31.5.2024 r. w sprawie ustanowienia Urzędu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu oraz zmiany rozporządzeń (UE) Nr 1093/2010, (UE) Nr 1094/2010 i (UE) Nr 1095/2010 (; dalej jako: **rozporządzenie 2024/1620**). Rozporządzenie ustanawia **Urząd ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu** (z ang. *The Anti-Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism Authority*, AMLA), określa jego strukturę, role, zadania oraz uprawnienia. AMLA została formalnie utworzona 26.6.2024 r., jej siedziba znajduje się we Frankfurcie nad Menem w Niemczech, a działalność operacyjną powinna rozpocząć się w połowie 2025 r. Powołane rozporządzenie weszło w życie siódmego dnia po jego opublikowaniu w Dz.Urz. UE; stosuje się je od dnia 1.7.2025 r.;

2) **rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1624** z 31.5.2024 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu (Dz.Urz. UE L z 2024 r. s. 1624 ze zm.; dalej jako: rozporządzenie 2024/1624). Jest to zbiór przepisów Terroryzmu dotyczących środków, które mają być stosowane przez podmioty zobowiązane w celu zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz wymogów dotyczących przejrzystości w zakresie struktury własnościowej podmiotów prawnych, trustów i podobnych porozumień prawnych. Przepisy te w dotychczasowym kształcie są ujęte w dyrektywie 2015/849 (V dyrektywa AML, która do polskiego systemu prawnego została włączona poprzez przyjęcie Ustawy AML). Powołane rozporządzenie weszło w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w Dz.Urz. UE; stosuje się je od dnia 10.7.2027 r.;

UWAGA!! Rozporządzenia 2024/1620 i 2024/1624 są aktami prawnymi wiążącymi wszystkie podmioty zobowiązane w UE bez konieczności transpozycji do prawa krajowego.

3) **dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1640** z 31.5.2024 r. w sprawie mechanizmów, które państwa członkowskie powinny wprowadzić w celu zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniająca dyrektywę (UE) 2019/1937 oraz zmieniająca i uchylająca dyrektywę (UE) 2015/849 (Dz.Urz. UE L z 2024 r. s. 1640; dalej jako: VI dyrektywa AML). Nowa VI dyrektywa AML **uchyla dyrektywę 2015/849**, zmienioną dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z 30.5.2018 r. zmieniającą dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającą dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz.Urz. UE L Nr 156, s. 43). VI Dyrektywa AML ustanawia przepisy dotyczące, m.in.: identyfikacji ryzyk prania pieniędzy i finansowania terroryzmu na poziomie UE i państw członkowskich, utworzenia centralnych rejestrów beneficjentów rzeczywistych, rejestrów rachunków bankowych i elektronicznych systemów wyszukiwania danych oraz dostępu do informacji przechowywanych w tych rejestrach, a także punktów dostępu do informacji o nieruchomościach. **Dyrektywa określa również obowiązki i zadania jednostek analityki finansowej (polski GIIF) oraz organów zaangażowanych w nadzór nad podmiotami zobowiązanymi.** Powołana wyżej dyrektywa musi zostać zaimplementowana do polskiego systemu prawnego, poprzez nowelizację obecnie obowiązującej Ustawy AML (lub przyjęcie nowej ustawy).

Nowe regulacje unijne AML

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1624

- **zmieniony sposób ustalania beneficjenta rzeczywistego** w stosunku do sposobu określonego w polskiej Ustawie AML, co spowoduje konieczność dostosowania przepisów krajowych oraz zmianę zakresu danych ujawnianych w CRBR.
- będzie stosowane od dnia 10.7.2027 r., jednak w praktyce, podmioty obowiązane do zgłaszania informacji o beneficjentach rzeczywistych i ich aktualizacji (zgodnie z art. 58 Ustawy AML) mogą dokonywać zgłoszeń beneficjentów rzeczywistych w sposób określony w art. 51–67 powołanego rozporządzenia 2024/1624.

Najważniejsze zmiany:

- beneficjent rzeczywisty – pojęcie tylko w odniesieniu **osób prawnych** o charakterze korporacyjnym, trustów lub podmiotów podobnych do trustów lub podobnych porozumień prawnych
 - zmniejszenie progu własnościowego **udziałów lub akcji (25% lub mniej)**,
 - obowiązek **zsumowania** wszystkich posiadanych udziałów lub akcji,
 - **własność poprzez kontrolę**: sprawowana poprzez udziały własnościowe lub za pomocą innych środków:
 - współlistnienie udziałów własnościowych i kontroli w ramach struktury własności — **konieczność stosowania obu kryteriów** (własności i kontroli) jednocześnie;
 - w przypadku podmiotów prawnych innych niż podmioty o charakterze korporacyjnym, (**brak substratu majątkowego**) np. partie polityczne, kościoły, stowarzyszenia, jednostki samorządu terytorialnego –beneficjent rzeczywisty - osoby na wyższych stanowiskach kierowniczych), własność poprzez kontrolę;
 - szerszy krąg osób, które mogą być zidentyfikowane jako beneficjenci rzeczywisci fundacji, trustów i podobnych porozumień prawnych
 - możliwość zidentyfikowania beneficjentów rzeczywistych jako **kategorii osób**– np. fundacje rodzinne i osoby zidentyfikowane jako „zstępni *Jana Kowalskiego*”;
 - **wyjątki (proporcjonalne wyłączenia) w obowiązku ustalenia beneficjenta rzeczywistego**:
 - a) **podmioty prawa publicznego państwa członkowskiego** nie powinny być zobowiązane do określenia swojego beneficjenta rzeczywistego,
 - b) **spółki, których papiery wartościowe są dopuszczane do obrotu na rynku regulowanym**.
- Powyższe wyłączenia należy rozumieć jako **brak obowiązku zgłaszania** do właściwych rejestrów beneficjentów rzeczywistych przez powołane podmioty danych swoich beneficjentów rzeczywistych, jednak bez zmian pozostaje **obowiązek instytucji obowiązanych, polegający na identyfikacji beneficjenta rzeczywistego klienta** w ramach dochowywania należytej staranności wobec klienta;
- **zagraniczne podmioty prawne i zagraniczne porozumienia prawne utworzone poza Unia Europejską** - **obowiązek** przekazania informacji o beneficjentach rzeczywistych do centralnego rejestru państwa członkowskiego, w którym: m.in. nabywają nieruchomości w Unii Europejskiej bezpośrednio lub przez pośredników.

Ocena ryzyka instytucji obowiązanej – art. 27

Art. 27 ust. 1 i 3 Ustawy AML

„1. Instytucje obowiązane **identyfikują i oceniają ryzyko** związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszące się do ich działalności, z uwzględnieniem czynników ryzyka dotyczących **klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw**. Działania te są proporcjonalne do charakteru i wielkości instytucji obowiązanej.

3. Oceny ryzyka, o których mowa w ust. 1, instytucje obowiązane sporządzają w postaci papierowej lub elektronicznej i w razie potrzeby, nie rzadziej jednak niż co 2 lata.”

Co powinna zawierać ocena ryzyka instytucji obowiązanej:

1. **Ocena ryzyka inherentnego**, czyli ryzyka występującego w sytuacji braku działań podjętych w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka i/lub ograniczenia jego efektów, w odniesieniu do każdego czynnika ryzyka wymienionego w art. 27 ust. 1 ustawy,

Grupowanie czynników ze względu na: (ustalenie jak często pojawiają się w praktyce: np. skala od 1 do 10)

- **rodzaj klientów** (słupy, PEP, osoby bardzo zamożne)
- **państwa lub obszar geograficzny** (państwa trzecie wysokiego ryzyka, obszary nadgraniczne, objęte wojną)
- **produkty, usługi** (nadmierna złożoność, nowe technologie, nieruchomości o skomplikowanym stanie prawnym)
- **transakcje** (np. gotówkowe)
- **kanałów ich dostaw** (nieobecność klienta / pełnomocnictwo)

Sumaryczne ryzyko – np. średnie lub wysokie,

2. **wskazanie mitygantów ryzyka** oraz poddanie ocenie ich efektywności,

3. **ocena ryzyka rezydualnego**, czyli ryzyka pozostającego po wprowadzeniu procedur kontroli ryzyka, mitygantów oraz po dokonaniu oceny ich efektywności – **poziom ryzyka** po zastosowaniu mitygantów (**docelowy**),

4. zdefiniowanie planowanych przez instytucję obowiązaną **działań w celu zarządzania ryzykiem rezydualnym** (o ile są planowane).

Dziękuję za uwagę.